

Interessant nieuws van het Eurobirdnet in mei en juni 2000

Kerken en Kerkuilen

Die relatie leg je gemakkelijk. Alleen de naam al. Toch schreef de redactie van Vogelnieuws 7 (3): 9, juni 1994, in het speciale themanummer over Kerkuilen dat deze soort steeds minder vaak in Nederland in kerken broedt. De galmgaten worden met gaas afgezet om zo duiven tegen te houden. Ook speelt de afstand tussen het landelijke gebied en de kerktoeren een rol. Steeds meer woonwijken zorgen voor meer afstand tot de kerk. In 1989 broedde nog maar 9% van de Kerkuilen in kerken. Meer recente gegevens heb ik niet gevonden.

In 1997 is er in Hongarije ook een kerkuilenwerkgroep opgericht. Ook zij hebben zich als doel gesteld de Kerkuil te beschermen. Vanaf 1997 onderzocht men 1200 geschikte locaties. Men beschermt nu 170 paren. De oude en de jonge vogels worden geringd. Vorig jaar waren dat ongeveer achthonderd vogels. Met recht kan de soort hier nog Kerkuil worden genoemd, want 80% broedt nog in kerktoeren. De oorspronkelijke broedplaats, holle bomen, werd ook in Hongarije niet meer vastgesteld als broedplek.

Net als bij ons gaan steeds meer kerkbesturen er toe over galmgaten dicht te maken om zo duiven buiten te houden. De Hongaarse leden van de kerkuilenwerkgroep ontdekten dat duiven niet meer terugkomen als een toren heel lang was afgeschermd. Ook ontdekte men dat duiven niet door een gat van 15 x 15 cm gaan en dat Kerkuilen dat wel doen.

Men mocht in verscheidene kerken een houten schot maken tussen de kerkklokken en de spits. In de spits maakte men dan een opening. Omdat Kerkuilen geen schade aanrichten aan de toren

vonden de kerkbesturen dit prima.

Het ophangen van nestkasten direct achter de luiken van de gaten in de kerk bleek geen succes. De jonge uilen hadden te weinig ruimte om vlieg oefeningen te doen. Ook kon de jeugd dan gemakkelijk de uilenjongen pakken.

Van de Kerkuil (*Tyto alba*) zijn verscheidene ondersoorten beschreven. Meer dan dertig in de hele wereld. In Hongarije broedt de ondersoort *Tyto alba guttata*. Deze vogels herkent men vooral aan de rodere borst. Toch vindt men er ook Kerkuilen die net zo wit zijn als onze Kerkuil (*Tyto alba alba*) in Nederland. Hybridiseren Kerkuilen hier? Het lijkt erop, want als er uilen van het ras *guttata* werden geringd en later weer gevangen, dan leken hun jongen veel op *alba*. Genetisch onderzoek moet uitwijzen hoe hier de vogel in elkaar zit.

Peter Elekes van de 'Barn Owl Protecting Foundation' in Hongarije wil graag corresponderen met mensen elders in Europa. Zijn adres: 1026. Budapest, Szilagyi Erzsébet fasor 61. 1/5. Fax.: (36) 1 213 6069, of (36) 20 99 52 830. E-mail: <epgyba@freemail.hu>

Huismus

De afgelopen jaren maakten wij ons zorgen over deze soort. Waar vroeger honderden Huismussen gewoon waren, is dit al lang niet meer het geval. Zelf geniet ik in mijn nieuwbouwwijk nog van de Huismussen op mijn terras. Mijn kat trouwens ook, wanneer de mussen zijn bak met vlees proberen leeg te pikken. Hij kijkt vanuit de huiskamer toe en af en toe gaat hij erop af, maar de mussen zijn dan al weg.

Ook op andere plekken zie ik best nog Huismussen. Maar honderden op een perceel tarwe, kan ik mij alleen nog van ergens in Tsjechië herinneren. Een vraag vanuit het 'UK' net naar de ervaring van anderen in Europa leverde enkele aardige reacties op.

De hoogbejaarde Max Nicholson uit het Verenigd Koninkrijk meent in een interview met een Engelse krant (The Independent van 3 juli 2000), dat de achteruitgang onder andere wordt veroorzaakt doordat groepen te klein worden. Dit vanwege het geringere voedselaanbod in stedelijke gebieden. Er is een grens voor Huismussen om nog als sociale groep verder te willen. Wordt de groep te klein dan valt de zin weg. Een psychologisch gegeven. De heer Nicholson, die bijna 96 jaar is, was betrokken bij de oprichting van het World Wildlife Fund, de British Trust of Ornithology en hij was eens voorzitter van de Royal Society for the Protection of Birds (RSPB). Hij wijst ook op gegevens uit Kensington Gardens te Londen:

1925 -	2603	Huismussen
1948 -	885	Huismussen
1966 -	642	Huismussen
1975 -	544	Huismussen
1995 -	46	Huismussen

Een duidelijke achteruitgang.

In 1997 is in Hongarije een kerkuilenwerkgroep opgericht. Foto: Peter Otten.

De afgelopen jaren maken wij ons zorgen over de Huismussen.
Foto: A.C. Zwaga.

Alan Rowly uit Manchester geeft zijn visie: *'In nieuwbouwwijken in Manchester is er onvoldoende ruimte in de huizen om te nestelen. In oudere gebouwen lukt dat beter onder de overhangende dakranden. Beide wijken liggen in de buurt van landbouwgebieden. Het gebruik van bestrijdingsmiddelen kan hier niet de reden zijn dat in de ene wijk meer Huismussen voorkomen dan in de andere. Meeuwen, katten en andere dieren die wel een musje willen verschalken, zijn ook in beide wijken gelijk aan- of afwezig. Andere e-mailreacties verwezen namelijk naar meeuwen en katten als predators.*

Er wordt geopperd dat wintervoeding en het plaatsen van nestkasten wel verschil kunnen maken'.

Een van de e-mailers geeft aan dat er in stadswijken Zilvermeeuwen komen. Deze meeuwen worden net als mussen aangetrokken door etensresten. Mussen staan ook op het meeuwenmenu. Toch een van de oorzaken van achteruitgang? Een ander oppert dat *'verwilderde duiven zijn toegevoegd. Deze consumeren een deel van het voedsel dat voorheen door mussen werd opgegeten'.*

Diverse suggesties ten aanzien van de achteruitgang van Huismussen in stadswijken. Er zijn ook andere oorzaken in de literatuur genoemd. Onderzoekers van tegenwoordig worden mede door de media gestimuleerd. Het grote publiek krijgt zo ook belangstelling voor dit verschijnsel.

Een van die onderzoekers is Brian Unwin die te zijner tijd een artikel wil schrijven in 'Bird Watching'. Hij vraagt ons in het centrum van onze woonplaatsen te kijken en na te gaan wat wij zien aan Huismussen. Zijn ze er? Waarop foerageren ze? Wie gegevens over Huismussen kwijt wil, kan ze naar hem e-mailen: <brian_unwin@bigfoot.com>

Bliksemse vogels

Door over diverse zaken te schrijven, wék ik soms de indruk een enorme deskundige te zijn. Dit wil ik direct relativeren. Via het Internet kan ik wel gaan zoeken. Zo ook naar de vraag van de heer

W.J. Braaksma uit De Bilt. Inderdaad de zoon van de vorig jaar overleden Sjoerd, die grote faam had als echte deskundige.

'Weet jij of vogels in de lucht getroffen worden door de bliksem?' Ik wist het niet en vroeg het aan vogelaars in Europa. Een Zuid-Afrikaanse onderzoeker reageerde ook. Hij was zeer geïnteresseerd in de antwoorden. Die heb ik naar hem doorgemailed.

Zelf had ik nooit van een door de bliksem getroffen vogel gehoord, althans niet letterlijk.

Jack Harrison schrijft dat hij verscheidene keren door de bliksem is getroffen en dat hij er geen schadelijke gevolgen aan heeft overgehouden. Je voelt er wel iets van, maar het is niet erg.

Hij wijst op een site: <<http://www.open.gov.uk/aaib/dec99htm/bga3705>>. Hier staat het verhaal van een instructeur wiens vliegtuig tijdens het vliegen werd getroffen door de bliksem. Zijn leerling en hij verloren even het bewustzijn en moesten toen zichzelf met een parachute in veiligheid brengen.

Norman van Swelm wijst op een KLM-vlucht naar Hamburg in de jaren tachtig, waarbij een vliegtuig neerstortte bij de Moerdijk. Een vliegtuig beschermt de mensen binnenin. Dat werkt als de 'kooi van Faraday'.

Vogels zijn op zichzelf geen 'kooi van Faraday'. Ook zijn ze niet geëerd als zij vliegen. Toch worden er voorbeelden gegeven van vogels die in de vlucht getroffen zijn door de bliksem. Norman herinnert zich een mededeling over twee groepen ganzen die door de bliksem zouden zijn getroffen begin jaren negentig. Van een groep in Noord-Brabant is melding gemaakt in het Vogeljaar 47 (2): 89. Chris Mead uit Engeland wijst er op dat bekend is dat vogels die in formatie vliegen, wel kunnen worden geraakt.

Richard Billington uit Cambridge heeft zelf eens gezien dat vogels door een vuurballen werden getroffen. Ontladingen kunnen zich niet alleen als bliksemschichten manifesteren, maar ook als een vuurballen.

Holmer Vonk schrijft, dat zijn vader vertelde dat hij eenden zag die door de bliksem werden getroffen terwijl ze vlogen. Hij had een eend zien vallen en vond een vogel met verschroeide veren.

In het boek 'Weather and Bird Behaviour', door Norman Elkins (1983), T & A D Poyser, Engeland, wordt verwezen naar een artikel over de dood van vogels in zware onweersbuien. Hierin worden vier vogels gemeld die geschroeide veren hadden en dood waren.

Op dezelfde bladzijde noemt Elkins het feit dat er in 1978 140 ganzen, voornamelijk Kleine Rietganzen, de dood vonden tijdens een onweer. De overblijfselen werden in Norfolk teruggevonden, verspreid over een klein gebied van wel vijftig meter lang.

Een internationaal vogelmaatje

Dat kan op momenten dat het u uitkomt. Er is een initiatief genomen door de Noor Knud Rasmussen met een adres waar u zich kunt opgeven.

De URL is: <<http://www.birdingpal.com/>>. Het com achter 'pal' geeft aan dat de Noor een commercieel bedrijf heeft. Of je dus iets moet betalen om een maatje te krijgen, weet ik niet. Niettemin lijkt

het mij toch een aardig initiatief. En uiteindelijk bent u er zelf wel of niet bij.

Oversizede prooi Blauwe Reiger

Ken Herman uit Manchester zag dat een Blauwe Reiger een rat ving, verdrong en opat. De vraag was of anderen dit ook wel eens hebben gezien. En zo ja wat de grootste prooi is geweest die een reiger naar binnen kan krijgen. Diverse antwoorden werden gegeven: een Dodaars werd in twintig minuten naar binnen gewerkt; Tafeleend, jonge Slobeend en volwassen Wilde Eend, Zomer- en Wintertaling worden genoemd.

Marcial Yuste Blasco meldt dat hij een Purperreiger een jonge Meerkoet zag opeten. Het dier was iets kleiner dan de volwassen vogel. Een jaar later zag hij dat een Purperreiger een jonge Steltkluit naar binnen werkte.

Reacties van lezers

In aflevering 19 van deze rubriek (het Vogeljaar, 48 (1): 29) schreef ik dat ik zo graag de Duponts Leeuwerik wilde horen. Het mooie van het Internet is dat er allerlei websites zijn waar vogelaars informatie plaatsen, die je kunt raadplegen als je ze nodig hebt. Het aardige is ook dat zij een vragensteller gaarne attenderen. Soms is dat mede vanuit professionele belangstelling. Dat vind ik niet erg. De volgende twee mensen attenderden mij: Yves Baptistes en Johan van der Woude. Hartelijk dank. U kunt op hun website lezen waar allerlei leuke soorten zijn te zien:

<http://fly.to/yves_baptiste> en
<<http://home.worldonline.nl/~jvanderw>>

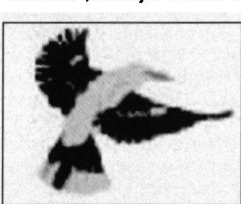
Gierzwaluwen op de grond

Naar aanleiding van de melding in aflevering 20 (het Vogeljaar 48 (2): 76) schrijft mevrouw A. Freeke-Kesseler het volgende:

'In 1991 was ik van 4 - 11 mei op een fotoreis in Florence. Ik zag daar op verscheidene plaatsen dode Gierzwaluwen op de grond. Ook zag ik ze soms tussen het verkeer op de weg neerkomen. Op een plein lag een Gierzwaluw met gespreide vleugels. Toen ik ernaar toe liep, zag ik dat de vogel de kracht niet meer had om zich te bewegen. Met een gevoel van machteloosheid ben ik toen doorgelopen. Een meereizende bioloog gaf als zijn visie dat het te slecht weer was voor de Gierzwaluwen om voldoende insecten te vangen en dat ze daardoor uitgeput raken. Kan gebrek aan voedsel een reden zijn voor de Gierzwaluwen op de weg bij Oude Tonge?' Ook u bedankt voor uw reactie.

Websites

Frederik Fluyt, een van onze Belgische Vogelvrienden, schrijft: *'Beste vogelkijkers-laaglanders,*

Het logo met het biddende 'Wielewaal'ske'.

Wielewaal Leuven heeft sinds kort haar eigen stek gevonden op het internet. De site belicht in hoofdzaak het vogelleven in de Dijlevallei, een natuurlijke streek ten zuiden van Leuven. De site is evenwel nog 'in opbouw', maar de

waarnemingsoverzichten van het laatste halfjaar zijn alvast te consulteren. Een prima gelegenheid voor wie wil kennismaken met de avifauna van deze Vlaams-Brabantse regio:

<http://members.tripod.lycos.nl/Wielewaal_Leuven>.

Welkom op ons 'eigen webstekje'. Zo simpel is de taal. Ik was er niet op gekomen.

Het betreft diverse zaken uit de 'Dijlevallei' bij Leuven. Ook in Vlaanderen werkt men aan een broedvogelatlas. Een interessante stek om te verbeteren en eventueel verder te surfen.

Nestkastensite

Hans Roelofs wil ons graag attent maken op een site met gegevens over nestkastonderzoek. De bedoeling is alle nestkastverslagen van verscheidene vogelwerkgroepen te bundelen en voor iedereen zichtbaar te maken. Vaak worden deze verslagen slechts door de leden van de eigen vogelwerkgroep en nauw betrokkenen gelezen. Toch is het interessant om te lezen wat er elders wordt gezien en hoe de resultaten en ontwikkelingen daar zijn: <<http://calypso.wolmail.nl/~ac6363>>. Er staat op de site ook hoe u diverse nestkasten kunt maken. Wetenswaardigheden over nestkasten worden vermeld, alsmede de verslagen van vogelwerkgroepen 'Het Goor' en 'Wageningen'. Deze laatste werkgroep geeft ook aan hoe je een 'Hommekast' kunt maken en vervolgens wat daar in is te vinden. En natuurlijk weer 'links' naar diverse andere websites.

Cor Moesbergen attendeert ons op de website: <<http://birding.start4all.com>>. Op dit adres staat een enorme hoeveelheid 'links' naar vogelstekjes. Gewoon een soort index. Erg handig voor wie op zoek wil naar bijvoorbeeld de website van het Vogeljaar. Deze vind je onder de categorie 'books and magazines'. Musea, software voor diverse vogelgegevens, trekelposten, etc. Het is er allemaal te vinden. Je kunt de pagina ook als startpagina instellen en daarmee de browser opstarten. Dan kun je meteen via de links doorsurfen. Heel handig.

Mocht u mij op zaken willen attenderen, of naar aanleiding van bovenstaande reageren:

■ P.C. Meijer, Bakboordlaan 3, 3448 KG Woerden. Telefoon: (0348) 43 19 05; fax: (0348) 43 02 16. E-mail adres: <meijerpc@worldonline.nl>. Mijn website vindt u op: <<http://members.tripod.com/pmeijer/index.html>> E-mail adres het Vogeljaar: <smeets.foto@hetnet.nl> Wie op reis wil met het Vogeljaar kijkt op: <<http://www.ecotourist.demon.nl>>.

Bestel onze 14-daagse Vogelkalender nu!

In het volgende nummer vindt u bijgesloten een acceptgirokaart voor het bestellen van de fonkelnieuwe, prachtige Vogelkalender 2001.

Wilt u daar niet op wachten dan kunt u de nieuwe Vogelkalender nu al bestellen (zie omslag van dit nummer).